

אמרים ופנינים - מחכמי הדורות

סיבת השמחה וקריאת 'קהלת' בחג

סוכות נקרא 'זמן שמחתנו', על אף שבחג זה אנו יוצאים מדירת קבע לדירת עראי. וכן קוראים בשבת חוה"מ מגילת 'קהלת' העוסקת בסופו של האדם וחיי ההבל בעולם הזה, ולכאורה איזה שמחה היא זו לשבת בסוכה ולשמוע על סוף חיי האדם. אלא ביאר הגה"צ רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל כך, והנה טבע האדם הוא לרדוף כל ימיו אחר חיי העולם הזה, ולעולם לא תשבע נפשו, כי מי שיש לו מנה רוצה מאתיים - 'וגם הנפש לא תמלא', וככל שמשגיג יותר, מחסורו רק הולך וגדל. אכן בחג הסוכות נצטוונו 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי' - למען יתבונן האדם כי כל חיי העוה"ז הם עראיים בלבד, ובכך ימשוך את נפשו מלרדוף אחר חיי העולם והבלי, וכן במגילת קהלת אנו קוראים כי כל חיי עוה"ז הם הבל ורעות רוח ושאינן יתרון בכל עמלו שיעמול תחת השמש ורק במעלה של תורה יש יתרון שזהו תכלית החג, אז שבה אליו שמחת החיים ושלמות הנפש הרצויה. ולכן נקרא 'זמן שמחתנו' כי על ידי עשייתו ומתוך התבוננות בתכליתו יבוא האדם לשמחה יהודית של קיום התורה והמצוות, ולכן הזמן הראוי ביותר לקרותו הוא בחג הסוכות במטרה להביא את האדם לידי הכרה בתכליתו ולמעט ממנו דאגות העוה"ז.

קשה הפרידה מן הסוכה

הגאון האדר"ת זצ"ל - רבה של ירושלים, משתף בכתביו ('נפש דוד' עמוד 135) את רגשות הקודש שחש בימים נעלים אלו: "בשמיני עצרת הייתי יושב בסוכה כמו בכל ימות החג - כדעת רבינו הגר"א, באין רואים הייתי מנשק עצי סוכה ביומו של שמ"ע, לא תתואר באומר ודברים עצבות ליכי עת פנות היום של שמ"ע, בזכרי שקרוב העת להפרד ממצוה חביבה זאת שנה שלימה, ולפעמים גם י"ג חודש, ולצאת מן המצוה שנכנסתי בתוכה שאין דומה לה בכל התורה כולה".

שמחת תורה

ממה הקב"ה מרוצה יותר ? !

בשעה של קורת רוח, בעת שליטה אש שמחת התורה בהיכלה של ישיבת מיר בשנותיה עוד באירופה - התבטא המשגיח מרן הגה"צ רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל: 'מי יודע ממה הקב"ה מרוצה יותר מ'שמחת תורה' שלנו או מיום הכיפורים ? !'.

לא יסגרו את הגמרא בעד כל סכום שהוא

באחת השנים הראשונות של קיום ישיבת פוניבז' בארה"ק, ב'שמחת תורה' החלו הבחורים בני הישיבה לשיר בקול מתורנן, 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף...'. המשגיח מרן הגה"צ רבי יחזקאל לונגשטיין זצ"ל שהאציל מהודו על כל מהלך שמחת החג בשיבה - יצא החוצה באי נוחות בעת שהחלו לשיר שיר זה, מרן רה"י הגר"מ שך זצ"ל שם לב לכך בעיניו החדות ויצא בעקבותיו בכדי לברר מהי הסיבה. המשגיח זצ"ל אמר בכאב: "הלוא זה שקר מוחלט... מכיר אני בחורים שמנותקים בתכלית מהתורה, ולפתע מכריזים בריש גלי 'טוב לי תורת פיך' ועוד 'מאלפי זהב וכסף'... מרן רה"י זצ"ל השיבו בלימוד זכות: 'וכי אם יציעו לכל בחור שהוא מבני הישיבה סכום כסף גבוה ככל שיהיה ובתנאי שיותר לא יפתח את הגמרא מכאן והילך למשך שנה, הלא לא יהיה מאן דהו שיסכים לכך ? !', מרן המשגיח הקשיב לדברים בהתבוננות קצרה ונחה דעתו, ולאחר רגעים ספורים שב במרץ למעגל הרוקדים... (התורה ושכרה, עמוד כ"ו).

הטעם בקפיצת משה אמת ותורתו אמת

מנהג ישראל תורה בשעה ששרים את השיר 'משה אמת ותורתו אמת' לקפוץ, **מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל היה נותן טעם לפי מש"א חז"ל**: 'קודשא בריך הוא וישראל ואורייתא חד הוא', לכן בשעה זו שאנו שמחים בשמחת התורה - ומראים את החיבור העמוק של איש ישראל עם התורה, בבחינת 'חד הוא', מגביהם אנו את עצמנו למעלה כשהתורה חבוקה בזרועותנו, במטרה לקשר את השמים האדם והתורה, להראות ש'ישראל ואורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא' ! (שמעתי מנכדו הגר"א שוורצמן). ■

התשובה מועלת עד שירצה את חברו, ופעמים למרות שהוא מצהיר ואומר מוחל אני, פעמים שעדיין מקפיד בתוך ליבו, ונדרשת זהירות רבה שלא להיכשל בזה. ('אור ישראל' סי' ל', א').

השמש בוערת בעולם מחמת חטא אדה"ר

הג"ר יעקב ניימן זצ"ל - ראש ישיבת 'אור ישראל' (בספרו 'דרכי מוסר', עמוד שנ"ח) כתב בשם הסבא מסלבודקה מרן הגר"צ פינקל זצ"ל, שאמר: "כאשר האדם יוצא ברחוב והשמש בוערת בו, אינו רוצה לסבול ומתרגז על כך, אך האמת כי כפי שהקב"ה ברא את הבריאה היא אינה נועדה לצער את האדם, כי נועדה להיות 'שמש צדקה ומרפא', אלא שגם זה גרם אדם הראשון בחטא עץ הדעת, אבל לפני החטא בוודאי שלא הייתה השמש בוערת, כי אם מרפאה את האדם, כי הקב"ה ברא בריאה שהאדם יהנה ממנה ויתענג בכל תענוגיה".

סוכות

ימים אלו מביאים לדביקות בהשי"ת

כתב השל"ה (פנ"מ עמ' השלום): "ארבעה ימים שבין יום כיפור לסוכות בהן עוסקין בני ישראל במצות סוכה וד' המינים ומעשים האלה מביאים את האדם לידי זכירה שיזכור בדביקות השי"ת ולדבוקה בו וכו' על כן החכם עיניו בראשו יעסוק במצוות סוכה ולולב בעסק ובטורח גדול ובדמים יקרים לשם הידור מצוה ויהיה לו התעוררות גדול בליבו, וישוב אל ה' וירחמיהו וישמח ישראל בעושייו".

יחביאנו בצל כנפיו תחת כנפי השכינה

אמרו חז"ל (ב"מ פ"ה). שרבי נענש ביסורים בעקבות מעשה שהיה בעגל שברח מבית השחיטה ונכנס תחת כנפיו של רבי והתחנן בפניו שירחם עליו ויגן עליו מפני השחיטה, ואמר לו רבי: לך ! כי לך נצרת ! ומחמת שלא ריחם באו עליו יסורים. וקשה דלכאורה טענתו של רבי צודקת ובעבור מה נענש בייסורים ? ! - אלא, ביארו חכמי המוסר דכאשר הגיע העגל ונכנס תחת כנפי בגדו ומתחנן על נפשו, למרות שמצד שורת הדין לא היה לו לרחם עליו משום שלכך נוצר, אולם על רבי היה התביעה מדוע לא התעורר בו איזה שהוא רגשות רחמים של לפני משורת הדין לתת לו מחסה תחת בגדו, ובעקבות מידה דקה זו שלא התעורר אצלו רגשות רחמים נענש ביסורים.

ובזה אמר הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופלי זצ"ל שהקב"ה ברוב רחמיו זימן לנו אחרי ימי הדין את ימי הסוכות בהם חוסים בצל השכינה תחת כנפיו, לכן אנו מבקשים בתפילה נעילה: 'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה חון יחון', שכן מיסודי מידת הרחמנות כפי האמור שנתבע רבי הוא לחוס ולרחם אף לפני משורת הדין, ובענייננו אם ח"ו נכתב האדם בספרן של רשעים למיתה, למרות כן כאשר הוא בא ומתחנן על נפשו ותופס מחסה בסוכה תחת כנפי השכינה, מכורח מידת הרחמנות כביכול מוכרח הקב"ה לחון אותו לפליטה ולחיים.

ופרוס עלינו סוכת שלומך

מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל מבאר מה הענין 'הסוכה' ל'שלום', שאנו מזכירים בתפילה בכ"מ 'הפורס סוכת שלום', ו'פורס עלינו סוכת שלומך' ? והנה, ההיפך הגמור מכל אמצעי ההגנה היא סוכת ישראל, כי אין לך דבר פרוץ מרובה על העומד יותר מסוכת ישראל, שכן ע"פ הלכה הסוכה כשרה גם כאשר יש בה רק שני מחיצות כהלכתן ושלישית רק טפח, וכן כאשר ישנו רק מעט ענפי אילן דיו בכך, ולכאורה אין זה סיכוך מפני האויבים והמזיקים. ואת זאת אנו מבקשים, שיבוא זמן שהעולם יוכל לשבת בטח - ב'סוכת ישראל', בלא מורך לב ובלא פחד, כאשר יבוא לציון גואל וישלוט השלום בעולם, יוכלו לשבת בסוכה שמצב כזה הוא סמל של 'שלום', שמרגישים מוגנים בכל מצב שהוא, זהו השייכות בין 'סוכה' ל'שלום'. (דברי אגדה).